

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken; given Stockholms slott den 17 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om aktieteckning för statens räkning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken och anför därvid följande:

Aktiebolaget Jordbrukarbanken bildades år 1923 för rekonstruktion av Aktiebolaget Svenska Lantmännens bank. Jordbrukarbankens grundfond som enligt bolagsordningen skulle utgöra minst 20 miljoner kronor och högst 30 miljoner kronor bestämdes vid bolagsbildningen till förstnämnda belopp. Av aktierna tecknade staten ett belopp av nominellt 15 miljoner kronor som täcktes av ett å riksstaten för budgetåret 1923/24 anvisat kapitalökningsan-

slag, att utgå av lånemedel. Återstående aktier övertogs till största delen av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 genom ett dotterbolag, Aktiebolaget Dur. Anledningen härtill var, att det vid Jordbrukarbankens bildande ansågs lämpligt och skäligt, att en del av aktierna i banken under en viss begränsad tid genom Kreditkassans försorg skulle till dess självkostnadspris hållas till förfogande åt de förutvarande aktieägarna i Svenska Lantmännens bank. Vid prövning år 1928 av frågan om avvecklingen av Kreditkassans engagemang förvärvade statsverket de Aktiebolaget Dur tillhöriga aktierna i Jordbrukarbanken. För detta ändamål anvisades å riksstaten för budgetåret 1928/29 ett kapitalökningsanslag av 4,904,400 kronor, att utgå av lånemedel. Statens aktieinnehav i Jordbrukarbanken, vilket är bokfört å Fonden för statens aktier, har härefter utgjort nominellt 19,904,400 kronor. Den återstående delen av aktiekapitalet är placerad hos ett antal enskilda.

I en till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse av den 10 februari 1939 har *styrelsen för Aktiebolaget Jordbrukarbanken* anfört följande:

Såsom framgår av berättelsen för Aktiebolaget Jordbrukarbankens verksamhet under sistförflutna verksamhetsår har bankens styrelse beslutat föreslå dess aktieägare att utdelning skall äga rum med 3 procent å bankens aktiekapital. Bankens ställning är efter den konsolidering som skett under de gångna åren sådan, att en skälig förräntning under normala betingelser bör vara att påräkna å det av staten i bankens aktier nedlagda kapitalet.

Jämsides med den konsolidering i inre avseende, som präglat bankens verksamhet, har bankens rörelse under senare åren successivt vuxit. För att kunna tillgodose det normala kreditbehovet hos bankens klientel, har banken nödgats mottaga inlåning i sådan utsträckning, att den i banklagen föreskrivna maximigränsen endast med svårighet kunnat hållas och under flera perioder till och med överskridits. Även med begagnande av den dispensmöjlighet, som erbjudit sig genom lagen den 20 maj 1938 om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning, hava nu angivna olägenheter gjort sig märkbara.

För bankens fortsatta utveckling å de områden, varå den är verksam, kräves enligt bankstyrelsens mening en avsevärt starkare fondställning. Med hänsyn till sammansättningen av bankens inlåning, vari i relativt hög grad ingå avistamedel, är det också — icke minst under nuvarande labila förhållanden — av betydelse, att en god likviditet alljämt upprätthålles. — — —

Vid övervägande av föreliggande spörsmål har bankstyrelsen funnit sig böra föreslå årets bolagsstämma, att bankens aktiekapital ökas med 5,000,000 kronor till 25,000,000 kronor genom utgivande av nya aktier till parikurs med företrädesrätt till teckning för bankens aktieägare. För statens del skulle medverkan till ett sådant beslut medföra en nyinvestering av 4,976,100 kronor.

Bankstyrelsen hemställer slutligen, att de åtgärder måtte vidtagas som, därest dess ovannämnda förslag vunne bifall, erfordrades för att staten såsom huvuddelägare i Aktiebolaget Jordbrukarbanken skulle kunna deltaga i en bankens nyemission till ett belopp av 5,000,000 kronor.

Över bankstyrelsens framställning har *bank- och fondinspektionen*, efter remiss, den 14 februari 1939 avgivit yttrande, däri inspektionen anfört:

Aktiebolaget Jordbrukarbanken, som genom resolution den 9 november 1928 erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att driva bankrörelse intill utgången av år 1939, har, såsom av bankstyrelsen angivits, en grundfond av tjugu miljoner kronor. Såsom bankstyrelsen ävenledes framhållit, har bankens inlåning under de senaste åren tidvis överskridit den maximigräns, som uppdragits i 49 § banklagen. Med stöd av lagen den 20 maj 1938 om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning har Kungl. Maj:t därför, på därom gjord framställning, genom resolution den 8 juli 1938 medgivit, att banken må intill utgången av år 1939 mottaga inlåning utöver den enligt nyssnämnda lagrum tillåtna, med högst ett belopp motsvarande vad för bankens räkning inestår hos Sveriges riksbank. Även den härigenom uppdragna maximigränsen för bankens inlåning har visat sig vara för snäv för den ökning av inlåningen, som kommit banken till del. På grund därav och med hänsyn till den begränsade tiden för nyssnämnda särskilda medgivande är banken nödsakad att vidtaga åtgärder för att på ett varaktigare sätt upprätthålla den av banklagen påbjudna relationen mellan bankens egna fonder och dess inlåning. Bankstyrelsen har i sådant avseende för avsikt att å instundande ordinarie bolagsstämma med bankens delägare framlägga förslag om en ökning av grundfonden med fem miljoner kronor till tjugufem miljoner kronor. En dylik fondökning skulle för överskådlig tid giva banken en erforderlig marginal för inlåningens tillväxt.

Den konsolidering, som under senare åren skett inom banken, har givit densamma en ställning, som ur säkerhetssynpunkt kan anses göra en investering av nytt kapital motiverad.

Av vad sålunda anförts framgår, att den tilltänkta fondökningen enligt inspektionens förmenande är för banken nödvändig och tillräddig. För genomförande av fondökningen erfordras medverkan av staten såsom huvuddelägare i banken, och inspektionen får därför tillstyrka, att åtgärder vidtagas för att staten må kunna deltaga med den investering av kapital, som står i förhållande till statens innehav av aktier i banken.

I likhet med Jordbrukarbankens styrelse samt bank- och fondinspektionen finner jag skäl tala för en ökning av bankens grundfond med 5 miljoner kronor till 25 miljoner kronor. Såsom huvuddelägare i banken torde staten böra medverka till den tilltänkta fondökningen i proportion till sin andel i det nuvarande aktiekapitalet. På staten skulle med denna utgångspunkt falla ett nominellt belopp av 4,976,100 kronor. Därest bolagsstämman fattar beslut om grundfondens ökning med 5 miljoner kronor, böra medel finnas tillgängliga för ifrågavarande aktieteckning. Jag tillstyrker därför, att av riksdagen äskas ett anslag för ändamålet å nyss angivna belopp, 4,976,100 kronor. Anslaget, som bör vara av reservationsanslags natur, torde böra upp tagas å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 under rubrik Fonden för statens aktier. För den händelse likvid för aktierna skall erläggas redan före ingången av nämnda budgetår torde det erforderliga beloppet få, därest riksdagen beviljar ifrågavarande anslag, förskottsvis disponeras av för riksgäldskontoret tillgängliga medel för att efter det nya budgetårets ingång ersättas ur anslaget.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 124.

att till *Aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken* å kapitalbudgeten under rubrik *Fonden för statens aktier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,976,100 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

R. Borgström.